

LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOJI KALBA IR LITERATŪRA

Valstybinio brandos egzamino užduotis
Pakartotinė sesija

2024 m. liepos 5 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, pasitikrinkite, ar juose nėra tuščių lapų arba kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Atsakymų lape įrašykite savo identifikavimo kodą, grupę, vietą (eilės numerį protokole) ir pasirašykite.**
3. Atsakymų lape atsakymus rašykite tik jiems skirtose vietose. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
4. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite). Sugadintuose atsakymų lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
5. Atsakymus į užduoties klausimus ir rašto darbą pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje. Jei neabejojate dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape.
6. Pasilikite pakankamai laiko rašto darbui perrašyti į atsakymų lapą, jeigu pirmiausia rašote juodraščiui skirtose vietose. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
7. Pirmiausia atsakymų lape nurodytoje vietoje užrašykite rašto darbo temą.
8. Atsakymų lape rašykite **juodai arba mėlynai** rašančiu tušinuku aiškiai ir įskaitomai. Jeigu suklydote, klaidą aiškiai ištaisykite (nubraukite, įrašykite, įterpkite ir pan.). Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
9. Parašykite ne mažiau kaip 300 žodžių apimties rašto darbą, kaip numatyta Kalbų valstybinių brandos egzaminų užduočių apraše.
10. Atsakymų lape suskaičiuokite rašto darbo žodžius ir paraštėje nurodykite minimalaus žodžių skaičiaus (300 žodžių) ribą. Už trūkstamą rašto darbo apimtį vertinant bus atimami taškai.
11. Visame darbe neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų atpažinti darbo autorių (pavyzdžiui, vardo, pavardės, mokyklos ir kt.).
12. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

I. TESTAS (30 taškų)

TEKST A

Tadeusz Konwicki

 KALENDARZ I KLEPSYDRA
 (Fragment)

Brnąłem w poprzek przez całą Amerykę, żeby poznać Czesława Miłosza. Nie lubię poznawać sławnych ludzi, których szanuję i podziwiam. Wolę znać ich po swojemu i jakby pokątnie. Z książek, z ekranu, z dźwięków. Taka znajomość i taka przyjaźń zupełnie mnie zadowala.

Ale z Miłoszem jest trochę inaczej. Mój stosunek do niego, znakomitego współczesnego poety, zawiera w sobie elementy zabobonu i czci odrobinę religijnej. Kiedy spoglądam często na niego poprzez jego książki, poprzez zasieki kolczaste wersetów jego tekstu, mam w głowie czad płonących torfowisk litewskich, mam na grzbiecie chłód lęków przed zapomnieniem w topieli rojstów pośrodku puszczy, która nie zaczyna się i nie kończy, mam w sobie drzączkę jak przy odprawianiu guseł¹, ale guseł wypędzonych spomiędzy naszych dębów na obce runwaye² lotnicze.

Kiedys nie lubiłem Miłosza, nie znając go zupełnie. Słuchałem obelg i zniewag miotanych na niego i wierzyłem leniwie tym potwarzom³. Prawdę mówiąc, znałem go już trochę, bo robiłem korektę jego reportaży Żagarysty w „Odrodzeniu”. Nie dość, już mnie wtedy zafascynował i znecił, ale potem zapomniałem. Może zapomniałem umyślnie, gdyż był dla mnie w tych esejach, ale chyba tylko dla mnie, zbyt pański, zbyt przemądrzały i natychmiast w nim węszyłem panicza oraz prymusa, którzy mnie prześladowają całe życie, i których lękam się jednakowo przez całe życie.

Więc udrapowałem się⁴ w niechęć, a może nawet w pogardę, słuchając z aprobatą bająn o przeniewiercy⁵. Potem sięgnąłem, żeby dać ideologiczny odpór, po tom esejów Miłosza. Czytałem walcząc z książką do upadłego, na śmierć i życie. Spocony, zziायany, z pękniętym kręgosłupem uległem, ale jeszcze się nie poddałem. A potem przyszły wiersze, a potem przyszła „Rodzinna Europa”, którą czytałem jak Biblię, jak własną metrykę, jak swoją książeczkę zdrowia; którą czytałem ze siedem razy, którą znam prawie na pamięć, ale której nie umiem nikomu powtórzyć, ale która pozwoliła mi zrozumieć samego siebie i mój los nie dorobiony, nie zaczęty i nie skończony.

Obcowałem w spazmach miłości i niechęci z tym człowiekiem, co odzywał się jak z tamtego świata. Powolutku, sam nie wiem kiedy, usynowiłem się własnowolnie, związałem się uzurpowanym⁶ pokrewieństwem, zacząłem trochę grać dla niego, przyjmować jakieś pozy, stroić poufałe miny.

I nie wycofam się, choćbym miał skonać. To jest panicz jakis i prymus. To jest besserwisser⁷ i nieprzyjemny wynioślacz. Ale dzięki Bogu, dzięki Dewajtisowi i czortowi, że jest. Czy mu się podoba, czy nie, będę wysysał z niego tę gorycz naszych ziól [...], które podtrzymują moje słabe życie.

Sunąłem cichcem do niego przez całą Amerykę, żeby pokłonić się do ziemi i chwilę pomilczeć przy nim. Nie zapowiadałem się uroczyście, nie pisałem, nie dzwoniłem, żeby nie było pretensjonalnego szumu. Chciałem go spotkać skromnie i dostojnie, jak się spotyka w podróży, kiedy się niczego nie chce od czcigodnego przechodnia oprócz pozdrowienia. Pełzłem więc w męczarniach przez ten legendarny kontynent do legendarnej i kochanej już przeze mnie Zatoki San Francisco pełnej widzeń, a po drodze obmyślałem i przeżywałem natychmiast tysiące wariantów rozmów oraz milczeń między rozmowami.

¹ Gusła – obrzędy, zaklęcia i działania oparte na magii – wiedzy tajemnej.

² Runway – ang. pas startowy.

³ Potwarz – poważny zarzut stawiany komuś, kto jest niewinny.

⁴ Udrapować się – ułożyć na sobie ozdobne fałdy z tkaniny.

⁵ Przeniewierca – dawn. ten, kto zdradził kogoś, zawiódł czyjeś zaufanie.

⁶ Uzurpowany – przywłaszczony, zagarnięty bezprawnie.

⁷ Betterwisser – człowiek, który sądzi, że wie wszystko najlepiej.

LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOJI KALBA IR LITERATŪRA
Valstybinio brandos egzamino užduotis □ Pakartotinė sesija

Tysiąc razy w myślach telefonowałem skromnie do Miłosza, tysiąc razy podchodziłem nieśmiało do niego na podworcach Berkeley, tysiąc razy pozdrowiałem go ślicznie po litewsku i białorusku. Wymyśliłem wszystkie jego riposty⁸ i odzywki, wszystkie możliwe sposoby zachowania.

Lecz nie przewidziałem jednego jedyne. Że po prostu uniknie spotkania ze mną. No i bardzo dobrze.

Tadeusz Konwicki, *Kalendarz i klepsydra*, Warszawa 1976, s. 173–175.

ZADANIA DO TEKSTU A

1. Zaznacz punkt, zawierający właściwe zakończenie podanego zdania. (1 punkt)

Celem autora tekstu jest...

- A. opis wrażeń z podróży bohatera przez całą Amerykę.
- B. analiza twórczości poetyckiej wybitnego pisarza.
- C. ukazanie przyjaźni i współpracy bohatera z Czesławem Miłoszem.
- D. przedstawienie subiektywnego stosunku bohatera do Czesława Miłosza.

2. Wyjaśnij, z jakimi faktami z życia Miłosza wiążą się przywołane w tekście nazwy własne.

(2 punkty)

Nazwy własne	Wyjaśnienie
A. „Rodzinna Europa”	
B. Berkeley	

3. Jak w trzecim akapicie zostały wyrażone poniższe treści? Wypisz z tekstu odpowiednie cytaty.

(2 punkty)

	Treści	Cytaty
A.	Docierały do mnie różne obraźliwe opinie o nim	
B.	Wówczas zainteresował mnie i przyciągnął moją uwagę	

4. Spośród podanych sformułowań (A–F) wybierz cztery, które ukazują stosunek bohatera do Miłosza i jego twórczości. Przy liczbach 1–4 wpisz litery w takiej kolejności, aby pokazać, jak ten stosunek zmieniał się na przestrzeni lat. (2 punkty)

- A. Odkrywcze zauroczenie książką „Rodzinna Europa”.
- B. Uczucie szacunku i głębokiej czci do Miłosza.
- C. Pierwsza fascynacja wczesnymi publikacjami Miłosza.
- D. Zazdrość o to, że Miłosz zamieszkał w Ameryce.
- E. Zainteresowanie twórczością Miłosza po przeczytaniu Biblii.
- F. Niechęć podsycana krytycznymi opiniami innych ludzi.

1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____

5. Zaznacz trzy cytaty, które świadczą, że kontakt z twórczością Miłosza wywoływał u bohatera silne emocje. (3 punkty)

- A. *Brnąłem w poprzek przez całą Amerykę [...]*
- B. *[...] mam na grzbiecie chłód lęków przed zapomnieniem [...]*

⁸ Riposta – szybka i cięta odpowiedź w rozmowie, przeważnie jako reakcja na jakiś słowny atak.

LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOJI KALBA IR LITERATŪRA
Valstybinio brandos egzamino užduotis □ Pakartotinė sesija

- C. [...] *mam w sobie drżączkę jak przy odprawianiu guseł* [...]
 D. *Słuchałem obelg i zniewag miotanych na niego* [...]
 E. *Czytałem walcząc z książką do upadłego, na śmierć i życie.*
 F. [...] *był dla mnie w tych esejach* [...] *zbyt pański, zbyt przemądrzały* [...]

6. Uzupełnij zdania. Wyjaśnij celowość użycia wyróżnionych w cytatach środków stylistycznych.

(2 punkty)

A. Metafora *przez zasięki kolczaste wersetów jego tekstu* podkreśla, że

B. Porównanie *potem przyszła „Rodzinna Europa”, którą czytałem* [...] *jak własną metrykę* pokazuje czytelnikowi, że

7. Na podstawie tekstu wywnioskuj, co zdaniem bohatera łączy go z Miłoszem, a co różni. W punkcie (1) wpisz czasownik *łączyć* lub *różnić*, a w punkcie (2) napisz swoje uzasadnienie.

(2 punkty)

A. Cechy charakteru (1) _____ bohatera z Miłoszem, ponieważ (2)

B. Doświadczenia duchowe (1) _____ bohatera z Miłoszem, ponieważ (2)

8. Dobierz wyjaśnienie, dlaczego w użytych w tekście wyrazach obcego pochodzenia głoska *j* została zapisana w różny sposób. Przy literach A i B wpisz odpowiednią liczbę 1–4. (2 punkty)

	Wyrazy z tekstu	Wyjaśnienie
		1. Została zachowana oryginalna pisownia angielska.
A.	runway	2. Nazwy własne zawsze zapisujemy w oryginale.
B.	Dewajtis	3. Wyraz litewski został zapisany zgodnie z pisownią polską.
		4. Wyraz obcego pochodzenia został przetłumaczony.

A. _____ B. _____

9. Które cytaty z tekstu (1–4) odzwierciedlają pozytywny i negatywny stosunek bohatera do Miłosza? Zapisz przy każdej literze A i B jedną odpowiednią liczbę (1–4). (2 punkty)

Ocena	Cytaty
A. Pozytywna ocena.	1. [...] <i>natychmiast w nim węszyłem panicza oraz prymusa</i> [...]
B. Negatywna ocena.	2. <i>Wolę znać ich po swojemu</i> [...] 3. <i>Ale dzięki Bogu, [...] że jest.</i> 4. <i>A potem przyszły wiersze</i> [...]

A. _____ B. _____

LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOJI KALBA IR LITERATŪRA
Valstybinio brandos egzamino užduotis □ Pakartotinė sesija

10. Jakie przeżycia towarzyszyły bohaterowi, kiedy podążał na spotkanie z Miłozsem? Wybierz odpowiednią nazwę przeżycia i uzasadnij swój wybór. (2 punkty)

NIENAWIŚĆ NIEPOKÓJ WZRUSZENIE WSTYD

	Przeżycie	Uzasadnienie
A.		
B.		

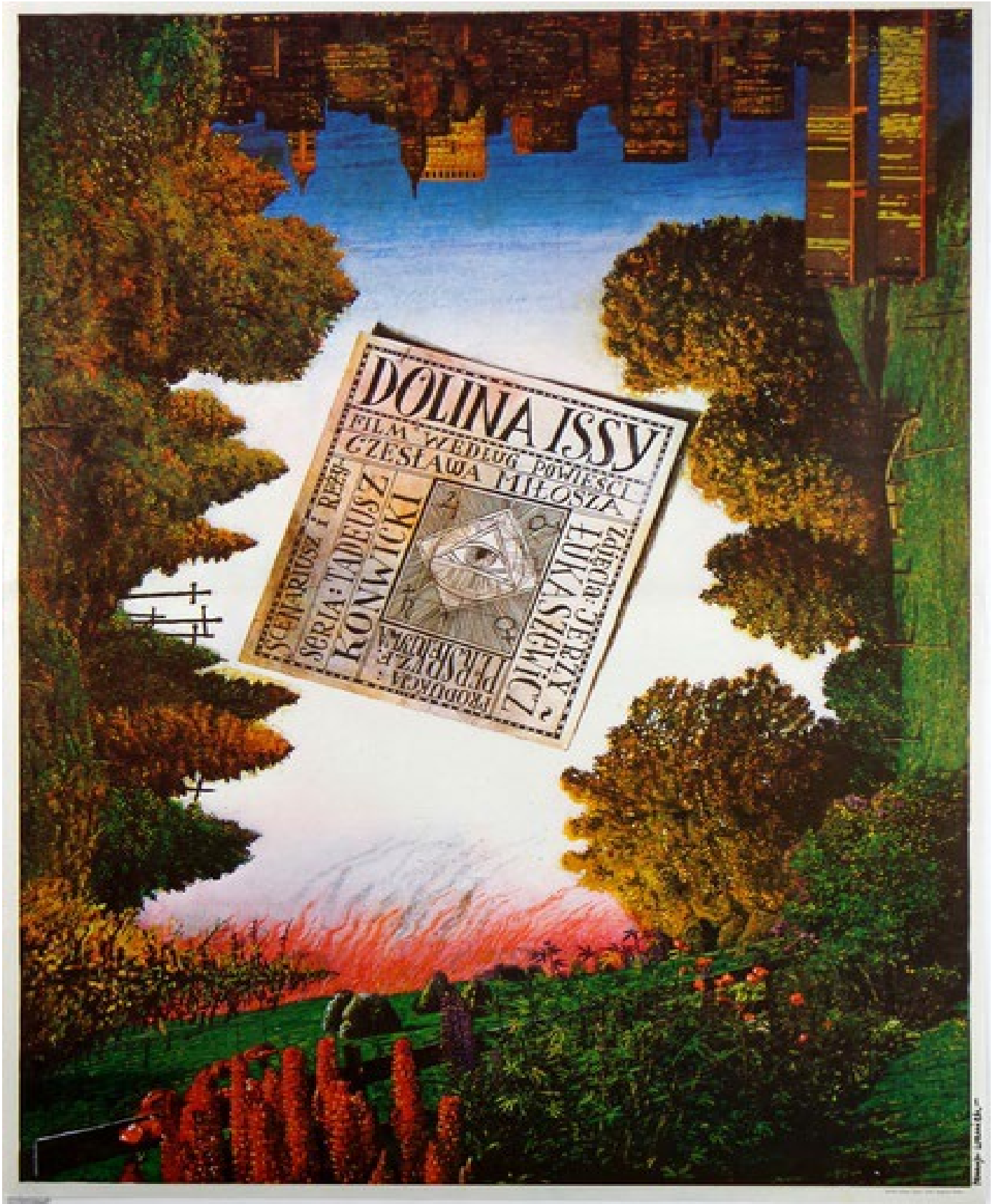
11. Które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe? Zaznacz PRAWDA lub FAŁSZ. (2 punkty)

	Stwierdzenie	PRAWDA	FAŁSZ
A.	Bohater przed wyjazdem uzgodnił z Miłozsem czas i miejsce spotkania.		
B.	Bohater wiele myślał o tym, jak będzie wyglądać spotkanie z Miłozsem.		
C.	Miłosz zaprosił bohatera do swego domu w Ameryce.		
D.	Miłosz nie zechciał spotkać się z bohaterem.		

12. Zaznacz jeden z podanych cytatów A–D, który najlepiej ilustruje zachowanie Miłozsa opisane w ostatnim akapicie. (1 punkt)

- A. *Nie lubię poznawać sławnych ludzi.*
 B. *[...] już mnie wtedy zafascynował i znęcił [...]*
 C. *To jest panicz jakiś [...] i nieprzyjemny wynioślacz.*
 D. *Wymyśliłem wszystkie jego [...] możliwe sposoby zachowania.*

TEKST B

Henryk Waniek, *Dolina Issy* (2), plakat filmowy, 1982

- Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz rozprawkę lub interpretację utworu. Objętość pracy pisemnej – **minimum 300 słów** (zalecana objętość około 2,5 stron A4). W czystopisie policz wyrazy, zaznacz kreską granicę 300 i zapisz liczbę na marginesie.
- **W rozprawce** odwołaj się **co najmniej** do **dwu** tekstów literackich i/lub innych tekstów kultury zgodnie ze sformułowaniem tematu. **Co najmniej jeden** utwór literacki powinien należeć do lektur obowiązkowych (lista podana pod poleceniem).
- **W interpretacji** omów tematykę, problematykę, elementy poetyki tekstu (z omówieniem ich funkcji).
- W pracy (**zarówno w rozprawce, jak i w interpretacji**) przywołaj wybrane **konteksty** (np. literackie, biograficzne, historyczne, społeczne, kulturowe).

Lista lektur obowiązkowych: Sofokles „Antygona”, W. Szekspir „Hamlet”, A. Mickiewicz „Dziady, cz. III”, A. Mickiewicz „Pan Tadeusz”, E. Orzeszkowa „Nad Niemnem”, B. Prus „Lalka”, S. Wyspiański „Wesele”, S. Żeromski „Ludzie bezdomni”, Z. Nałkowska „Granica”, T. Borowski (opowiadania do wyboru), Cz. Miłosz „Dolina Issy”, A. Camus „Dżuma”, S. Mrożek „Tango”, O. Tokarczuk „Prawiek i inne czasy”.

TEMATY PRAC PISEMNYCH

1. Co znaczy być świadkiem swojej epoki? Rozważ zagadnienie na przykładzie wybranych utworów literackich i innych tekstów kultury.
2. Niewłaściwe wybory i życiowe błędy. Oceń ich wpływ na dalszy los wybranych bohaterów literackich.
3. Interpretacja wiersza Tadeusza Różewicza „Odnaleźć samego siebie”. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij.

Tadeusz Różewicz (1921–2014)

ODNALEŹĆ SAMEGO SIEBIE

ci młodzi ludzie
 dziewczyny i chłopcy
 mówią szybko niewyraźnie
 mówią że szukają „siebie”
 szukają miłości boga
 zbierają się w wielkie stada
 grupy grona gromady
 sto tysięcy dwieście pięćset
 milion Czy to nie błąd
 czy rzeczywiście
 można w tym tłumie
 odnaleźć siebie

nadzieję miłość wiarę
czy „najpiękniej” unosi się do nieba
modlitwa miliona spoconych
ciał czy o to chodziło
Nauczycielowi
jeden skowronek
jedna nuta dotrze do Ukrytego
ale milion skowronków
to jest coś monstrualnego
opamiętajcie się młodzi przyjaciele
jesteście przerabiani
na masę
masę ludzką
masowego odbiorcę
jesteście przerabiani
na ciemną masę
na masę towarową
proszę was
nie bójcie się samotności
nie bójcie się ciszy
nie bójcie się „nudy”
pamiętajcie
że milczenie jest wymowne
że nienawiść krzyczy ryczy
ujada i wyje
miłość uśmiecha się milczy
czeka na was

Tadeusz Różewicz, „Odnaleźć samego siebie”, „Tygodnik Powszechny” 2006, nr 42.

